

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας
και Οικονομικών

Ημερίδα διαβούλευσης «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση 2021–2027»

Παρουσίαση Ευρωπαϊκής Πολιτικής S.T.E.P.
Strategic Technologies for Europe Platform

Εθνικό Σημείο Επαφής STEP
Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού της Εφαρμογής (ΕΥΣΕ)
Γενική Γραμματεία ΕΣΠΑ

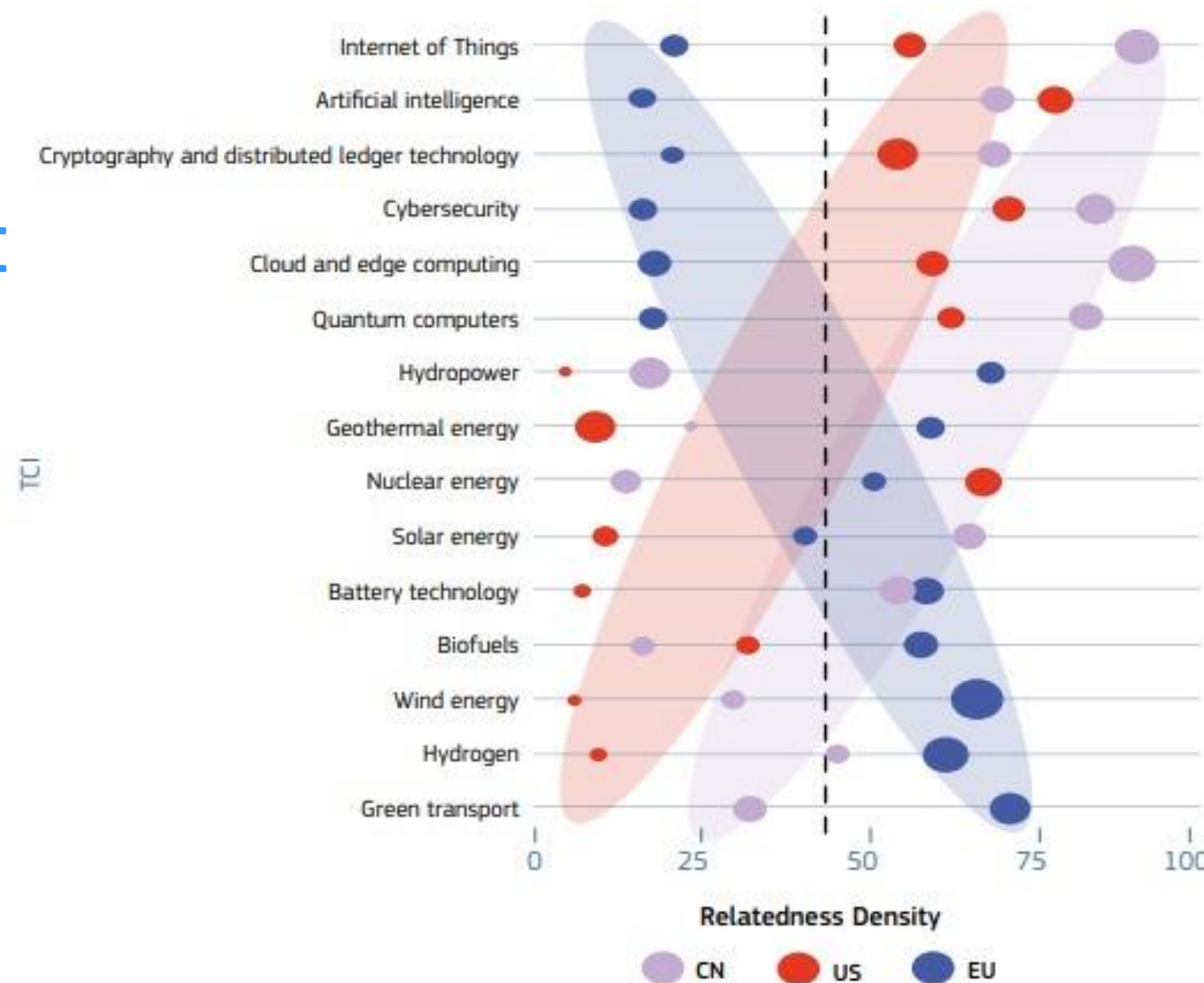
Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

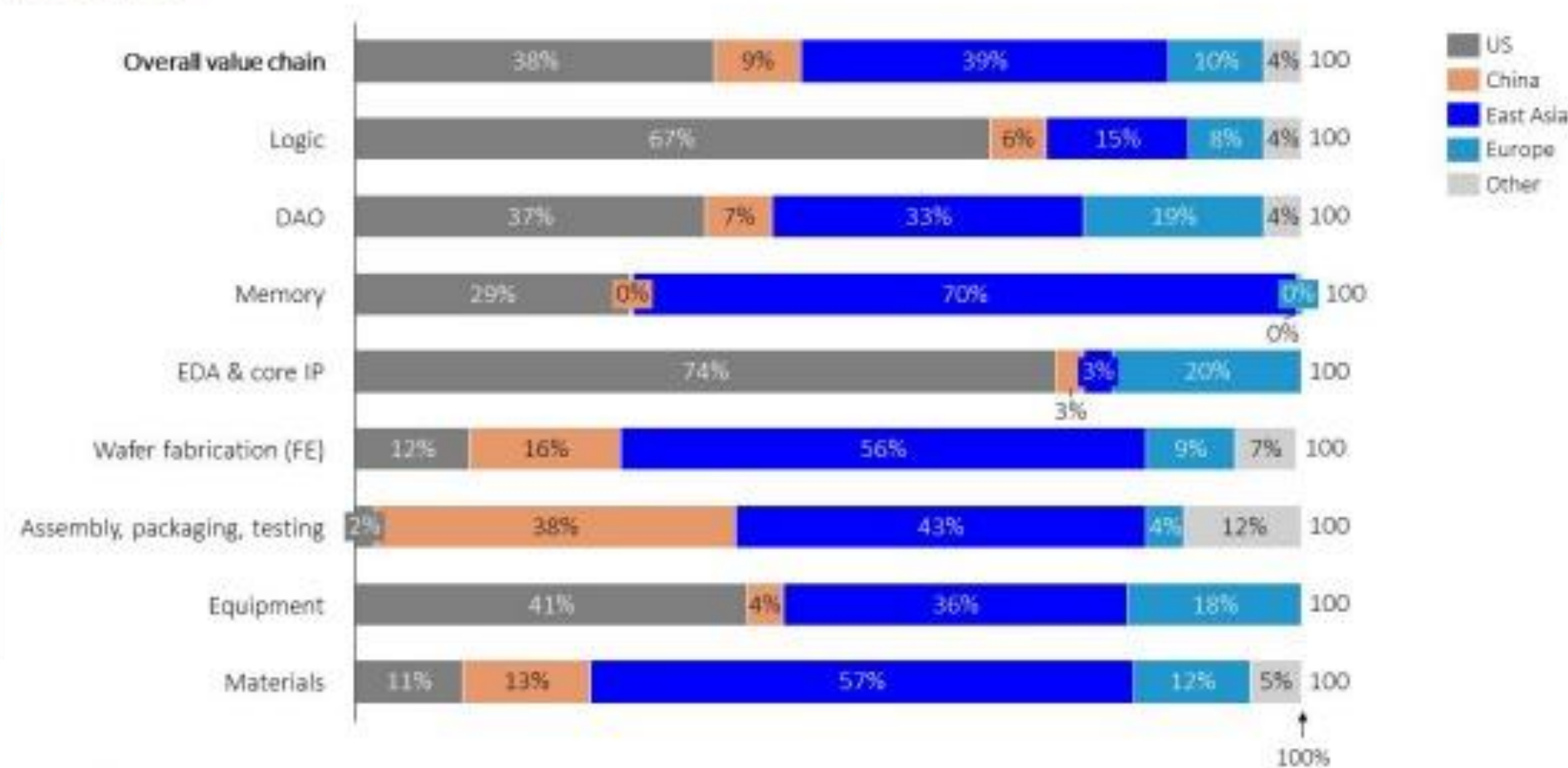
The technological gap between the EU and other key players in strategic productivity-enhancing technologies persists, especially in digital fields such as AI, internet of things, blockchain technologies, quantum computers, etc.

Figure 1-8 The EU position in complex technologies vs. the US and China, 2019-2022

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΛΥΣΙΔΑ ΑΞΙΑΣ ΣΕ ΜΙΚΡΟΠΕΞΕΡΓΑΣΤΕΣ Η ΕΕ συμμετέχει στο 8% της διεθνούς αλυσίδας αξίας

FIGURE 3 Share in semiconductor value chain by country % of worldwide total, 2019

Source: SIA, 2021

Science, research and innovation performance of the EU 2024
 Source: DG Research and Innovation, Common R&I Strategy and Foresight Service, Chief Economist Unit, based on Google Patents data.
 Note: The x-axis indicates the relatedness density in each technology field considered. On the y-axis, technologies are ranked by complexity level, normalised between 0 and 100. The size of the bubble captures the degree of specialisation that each country reports in a given technology field, measured by revealed comparative advantage (RCA).

STEP-Προκλήσεις για Ευρωπαϊκή Βιομηχανία και Οικονομία

Το διακύβευμα

- Ανταγωνιστικότητα και ανθεκτικότητα ΕΕ
- Παγκόσμιος ανταγωνισμός για κρίσιμες τεχνολογίες (έκθεση Draghi)
- Εξωτερικές δυνάμεις που οδηγούν σε μία **Ενιαία Αγορά (έκθεση Letta)**
- **Επενδυτικές ανάγκες** για πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
- Έλλειψη ιδιωτικών κεφαλαίων σε κλίμακα
- Ανάγκη για μία **Ευρωπαϊκή απάντηση**

Η **πύλη STEP** https://strategic-technologies.europa.eu/index_en είναι μια εξειδικευμένη ιστοσελίδα που περιλαμβάνει κοινοτικά και εθνικά προγράμματα χρηματοδότησης για την ανάπτυξη και την παραγωγή των κρίσιμων τεχνολογιών, καθώς και για την αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων. Η πολιτική STEP δεν αποτελεί νέο χρηματοδοτικό εργαλείο αλλά λειτουργεί ως ένας μηχανισμός συνέργειας πηγών χρηματοδότησης από προγράμματα/ταμεία Άμεσης και Επιμερισμένης Διαχείρισης.

Ενεργοποίηση Κανονισμού (ΕΕ) 2024/795: 1.3.2024 - 1^ο Σημείωμα Καθοδήγησης: 13.5.2024

Ενδιάμεση Αναθεώρηση (ΕΕ) 2024/795:19.9.2025 - 2^ο Σημείωμα Καθοδήγησης: 23.12.2025 (συμπλήρωμα του 1^{ου})

Στόχοι της πλατφόρμας STEP https://strategic-technologies.europa.eu/index_en

Υποστηρίζει έργα τα οποία είτε εισάγουν ανατρεπτικές καινοτομίες με σημαντικά οικονομικά οφέλη για την ενιαία αγορά της ΕΕ ή/και συμβάλλουν στη μείωση των στρατηγικών εξαρτήσεων της.

Η στήριξη της ανάπτυξης και της παραγωγής κρίσιμων τεχνολογιών σε **4 τομείς**:

1. Ψηφιακές τεχνολογίες και καινοτομία στον τομέα της υπερπροηγμένης τεχνολογίας
2. Καθαρές και αποδοτικές ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογίες
3. Βιοτεχνολογίες
4. Αμυντικές τεχνολογίες (νέος τομέας)

Οι επενδύσεις αυτές αποσκοπούν:

- στην ενίσχυση της βιομηχανικής ανάπτυξης και των αλυσίδων αξίας, με αποτέλεσμα τη μείωση των στρατηγικών εξαρτήσεων της
- την ενίσχυση της κυριαρχίας και της οικονομικής ασφάλειάς της
- στην αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στους 4 τομείς

Μέσω της “σφραγίδας” κυριαρχίας STEP (σφραγίδα «ποιότητας»):

- Πιθανότητα σωρευτικής ή εναλλακτικής χρηματοδότησης
- Προσέλκυση ιδιωτών επενδυτών

The screenshot shows the homepage of the Strategic Technologies for Europe Platform. At the top, there is the European Union logo and the text 'European Union'. Below this is a search bar with 'English' selected. The main header reads 'Strategic Technologies for Europe Platform'. A navigation menu includes 'Home', 'About', 'Get funding', 'STEP Seal', 'For stakeholders', 'STEP results', and 'News and Events'. The main content area features a 'New STEP Stories' section with a call to action 'Check out selected stories'. Below this are three quick links: 'About the initiative', 'The STEP Seal explained', and 'STEP in figures'. At the bottom, there is a section for 'Our dashboards' with three circular icons representing different aspects of the platform.

STEP in figures

Current budget allocation

Figures are regularly updated – last update (12/2025)

EUR 27.2 billion

In funding

across the 11 EU programmes covered by STEP*

EUR 13.5 billion

steered by the EU Commission

under five direct management programmes

EUR 13.7 billion

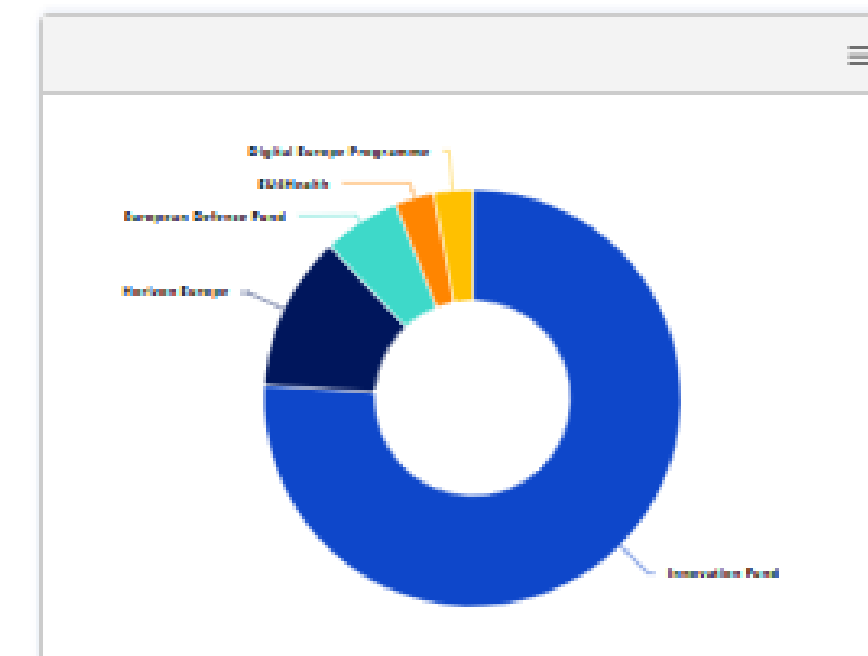
reprogrammed

by Member States and regions under Cohesion Policy Funds

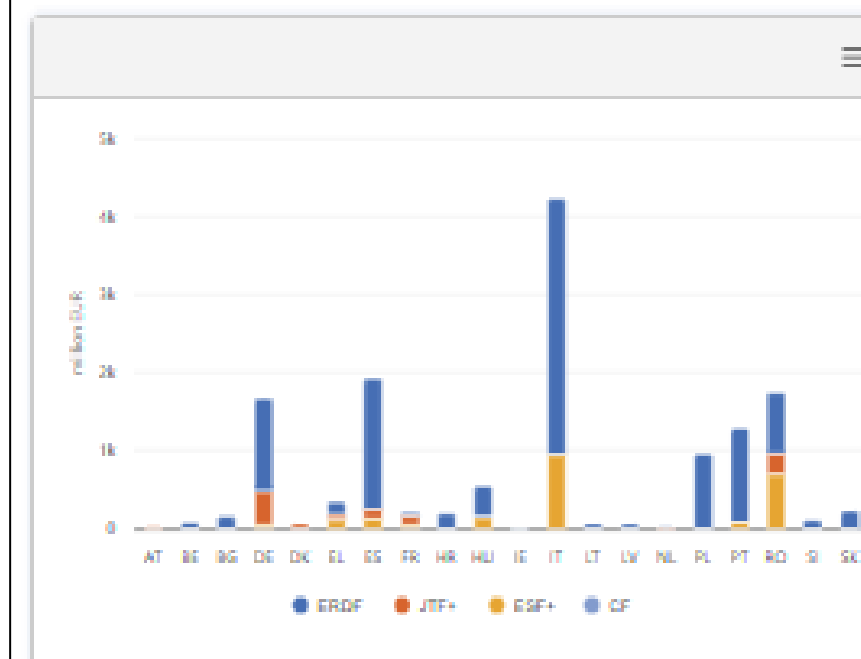
Funding in direct management: per sector

Under STEP*, 5 funding programmes are directly managed by the Commission. Find here the breakdown of how much funding was made available for STEP* under those programmes (since 2023).

- Digital Europe Programme: 3%
- EU4Health: 3%
- European Defence Fund: 8%
- Horizon Europe: 12%
- Innovation Fund: 76%

Funding in shared management: per Member State

EU Member States can reassign cohesion policy funding to support actions that are aligned with the STEP* initiatives.

So far, Member States have reprogrammed:

- €10.5 bn under European Regional Development Fund (ERDF)
- €1.1 bn under Just Transition Fund (JTF+)
- €2.1 bn under European Social Fund (ESF+)
- €0 bn under the Cohesion Fund (CF)

Number of STEP Seals per country and per sector

The STEP* Seal is a quality label awarded to excellent projects that perform above evaluation thresholds under STEP* calls. Explore STEP* Seal projects across the EU and across STEP*

The screenshot shows the website's header with logos for the Ministry of Economic Affairs and Development, the European Union, and the 2021-2027 ESF. The main navigation bar includes links for 'ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ', 'ΝΕΑ', 'ΤΟ ΕΣΠΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ', 'ΕΡΓΑ', and 'ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ'. The main content area features a breadcrumb trail: 'Αρχική σελίδα > Πολιτική της Συνοχής > Πλατφόρμα Στρατηγικών Τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP)'. The primary heading is 'Πλατφόρμα Στρατηγικών Τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP)'. The text below explains that on March 1, 2024, a regulation (EE) 2024/795 was adopted, establishing the platform for strategic technologies in Europe. It defines the platform as a dedicated website for funding programs, both EU and national, aiming to support the development of strategic technologies and the growth of the manufacturing sector. Key objectives include supporting the development of strategic technologies, ensuring the security and resilience of the supply chain, and supporting the growth of the manufacturing sector. A sidebar on the right lists navigation options such as 'ΕΣΠΑ 2021-2027', 'Πολιτική της Συνοχής', and 'Πλατφόρμα Στρατηγικών Τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP)'. A 'Περιοχή μελών' (Member Area) box is also visible.

Προϋποθέσεις χρηματοδότησης βάσει της STEP

Στο άρθρο 2, παράγραφος 2 του κανονισμού STEP, ορίζεται ότι οι τεχνολογίες θεωρούνται κρίσιμες σημασίας όταν πληρούν **τουλάχιστον μία** από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Φέρουν στην εσωτερική αγορά ένα καινοτόμο, αναδυόμενο στοιχείο αιχμής με σημαντικό οικονομικό δυναμικό
- Συμβάλλουν στη μείωση ή την πρόληψη στρατηγικών εξαρτήσεων της Ένωσης.

Με την υλοποίηση της STEP σχετίζονται έντεκα προγράμματα και ταμεία της Ένωσης:

- το πρόγραμμα Ψηφιακή Ευρώπη
- το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας
- το EU4Health
- το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη»
- το Ταμείο Καινοτομίας
- το InvestEU
- ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
- το Ταμείο Συνοχής
- το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
- το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+)
- και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης.

Η «σφραγίδα κυριαρχίας» (STEP Seal) απονέμεται σε έργα που υπεβλήθησαν στα 5 προγράμματα «άμεσης διαχείρισης» από την Επιτροπή (**Horizon Europe, Innovation Fund, European Defense Fund, Digital Europe Programme, EU4Health**) και έλαβαν πολύ υψηλή βαθμολογία κατά τη διαδικασία επιλογής. Τα έργα αυτά:

- είτε εξασφάλισαν ευρωπαϊκή χρηματοδότηση και μέσω της «σφραγίδας» δύνανται να λάβουν συμπληρωματική χρηματοδότηση από προκηρύξεις ΕΣΠΑ του κράτους – μέλους
- είτε δεν εξασφάλισαν την ευρωπαϊκή χρηματοδότηση λόγω εξάντλησης διαθέσιμων πόρων, αλλά μέσω της «σφραγίδας», τους παρέχεται προνομιακή και απλουστευμένη πρόσβαση σε χρηματοδότηση από ειδικές προσκλήσεις στο ΕΣΠΑ 2021-2027.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επισκεφτείτε τον ιστότοπο https://strategic-technologies.europa.eu/index_en

Διήμερο εκδηλώσεων παρουσίασης της Πρωτοβουλίας STEP, Αθήνα, 9 & 10 Ιανουαρίου

Παρουσιάσεις:

1. Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία STEP και Διαρθρωτικά Ταμεία, ΕΥΣΣΑΕ, ΓΓ ΕΣΠΑ
2. STEP - Lessons learnt, STEP Taskforce
3. Ενσωμάτωση STEP στα συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα ΕΣΠΑ 2021-2027, EIT Manufacturing South East

Ημερομηνία τελευταίας τροποποίησης: 14/01/2025

www.espa.gr

Ευρετήριο όρων
Όροι χρήσης
Προστασία προσωπικών δεδομένων
Προσβασιμότητα

STEP

Εργαλεία

Αναπρογραμματισμός
ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων με
ειδικές προσκλήσεις για τομείς
STEP

Σφραγίδα Κυριαρχίας (STEP Seal)
για έργα STEP υψηλής ποιότητας για
την υποστήριξή τους σε πρόσβαση
πρόσθετης ή εναλλακτικής
χρηματοδότησης

Sovereignty Seal
για Ευρωπαϊκή
αυτάρκεια και
αυτονομία

STEP Portal
που περιλαμβάνει όλες τις
ευκαιρίες χρηματοδότησης
από ευρωπαϊκές
χρηματοδοτήσεις

**Ένα κεντρικό σημείο
πληροφόρησης –
One-Stop Shop σε κάθε Κ-Μ**
για όλους τους ενδιαφερόμενους

STEP

Ευρωπαϊκά προγράμματα υποστήριξης S.T.E.P.

- (1) **Direct management:** EU funding is managed directly by the Commission;
Shared management: the European Commission and national authorities jointly manage the funding;
- (2) European Innovation Council
- (3) implemented through the EIB group & other implementing partners – not awarding the Seal

STEP SEAL (Sovereignty Seal - Σφραγίδα Κυριαρχίας)

- Απονέμεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε έργα που υπεβλήθησαν στα **5 προγράμματα «άμεσης διαχείρισης»** και διακρίνονται για τον βαθμό καινοτομίας τους (υψηλή βαθμολογία)
- παρουσιάζουν ισχυρές προοπτικές ανάπτυξης στην Ενιαία Αγορά
- ή συμβάλλουν στη μείωση των στρατηγικών εξαρτήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οφέλη για τους φορείς υλοποίησης:

- **1. Αναγνωρισμένη αριστεία:** Η απονομή του STEP Seal αποτελεί ισχυρή ένδειξη ποιότητας και αξιοπιστίας, καθώς βασίζεται σε διαδικασίες αυστηρής αξιολόγησης που διεξάγονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
- **2. Ενίσχυση χρηματοδοτικών προοπτικών:** Οι φορείς μπορούν να αξιοποιήσουν το STEP Seal για να αναζητήσουν συμπληρωματική ή εναλλακτική χρηματοδότηση μέσω των Ταμείων Συνοχής (π.χ. ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+, ΔΑΜ) και άλλων προγραμμάτων
- **3. Προβολή και σύνδεση με επενδυτές στην ιστοσελίδα** (με τη συναίνεση του φορέα)
[STEP Seal Dashboard | European Union](#)

Country: Greece

Search for Proposal

Acronym	Proposal Title	Sector	Programme	Country	Region	Awarded EU funding	Proposal Topic Code
3D-CIRCULAR	ζHermo-Lysi Sa End-Of-Life Tyre...	Biotech	DIGITAL	Greece	Anatoliki Makedonia, Thraki/EL51	No	DIGITAL-2024-ADVANCED-DIGITA...
3DP STeF	3d Printing For Sustainable Textil...	Cleantech	EDF	Albania	Attiki/EL30	Yes	DIGITAL-2025-SKILLS-08-GENAI...
5G COMPAD 2.0	5g Communications For Peaceke...	Digital/deep tech	HORIZON	Australia	Dytiki Elláda/EL63		DIGITAL-2025-SKILLS-08-QUANT...

Number of projects: 94

Download Data

STEP

Κίνητρα για Παραγωγικές Επενδύσεις σε STEP

- Επιπλέον ένταση ενίσχυσης στις «περιφερειακές ενισχύσεις» (άρθρο 14 ΓΑΚ):
 - σε περιοχές (α) → έως +10%
 - σε περιοχές (γ) → έως + 5%

Μέγιστη ένταση ενίσχυσης: 75%

- Δυνατότητα χρηματοδότησης και Μεγάλων Επιχειρήσεων

Περιοχές α: Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, Κρήτη, Ανατολική Μακεδονία, Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Ήπειρος, Θεσσαλία, Ιόνια Νησιά, Δυτική Ελλάδα, Στερεά Ελλάδα, Ευρυτανία (αραιοκατοικημένη περιοχή), Πελοπόννησος (εν μέρει: δεν περιλαμβάνει από την Αργολίδα – Αρκαδία τους Δήμους της Μεγαλόπολης, της Γορτυνίας και της Τρίπολης και από τη Λακωνία - Μεσσηνία το Δήμο Οιχαλίας), Πελοπόννησος (εν μέρει: περιλαμβάνει από την Αργολίδα – Αρκαδία τους Δήμους της Μεγαλόπολης, της Γορτυνίας και της Τρίπολης από το EL651 και από τη Λακωνία - Μεσσηνία το Δήμο Οιχαλίας)

Μη προκαθορισμένες περιοχές 'γ': Δυτικός Τομέας Αθηνών, Ανατολική Αττική, Δυτική Αττική, Πειραιάς, Νήσοι

STEP

https://strategic-technologies.europa.eu/get-funding_en

Πύλη προσκλήσεων S.T.E.P. (ευρωπαϊκές και εθνικές)

Sector	Topic	Programme	Type of funding	Location	Opening Date	Deadline Date	Budget Millions	Apply	Status
CLEANTECH	Large-scale Hydrogen Valley	Horizon Europe (HORIZON)	GRANTS	European Union	10/02/2026	15/04/2026	€ 105.00		Forthcoming
CLEANTECH	Small-scale Hydrogen Valley	Horizon Europe (HORIZON)	GRANTS	European Union	10/02/2026	15/04/2026	€ 105.00		Forthcoming
BIOTECH	Establishing a European network of Centres of Excellence for Advanced Therapies Medicinal Products	Horizon Europe (HORIZON)	GRANTS	European Union	10/02/2026	16/04/2026	€ 3.90		Forthcoming
DIGITAL	Preparing demonstration missions for Earth Observation and Satellite telecommunication for Space solutions	Horizon Europe (HORIZON)	GRANTS	European Union	10/03/2026	03/09/2026	€ 26.00		Forthcoming
DIGITAL	Digital solutions for autonomy for space transportation systems, design and simulation tools - Digital enablers and building blocks	Horizon Europe (HORIZON)	GRANTS	European Union	09/03/2027	02/09/2027	€ 5.00		Forthcoming
DIGITAL	Preparing demonstration missions for collaborative Earth Observation and Satellite telecommunication for Space solutions	Horizon Europe (HORIZON)	GRANTS	European Union	09/03/2027	02/09/2027	€ 26.00		Forthcoming
DIGITAL	Quantum Space Gravimetry	Horizon Europe (HORIZON)	GRANTS	European Union	09/03/2027	02/09/2027	€ 29.20		Forthcoming
DIGITAL	Accelerating uptake through open proposals for advanced SME innovation	Horizon Europe (HORIZON)	GRANTS	European Union	05/05/2027	04/11/2027	€ 4.50		Forthcoming
BIOTECH	STEP Strategic Innovation Call "Strategic Technologies for Europe Platform"	European Regional Development Fund (ERDF) 2021-2027 - Toscana Programme	GRANTS	Italy	16/02/2026	30/06/2029	€ 9.96		Forthcoming
CLEANTECH	STEP Strategic Innovation Call "Strategic Technologies for Europe Platform"	European Regional Development Fund (ERDF) 2021-2027 - Toscana Programme	GRANTS	Italy	16/02/2026	30/06/2029	€ 9.96		Forthcoming

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

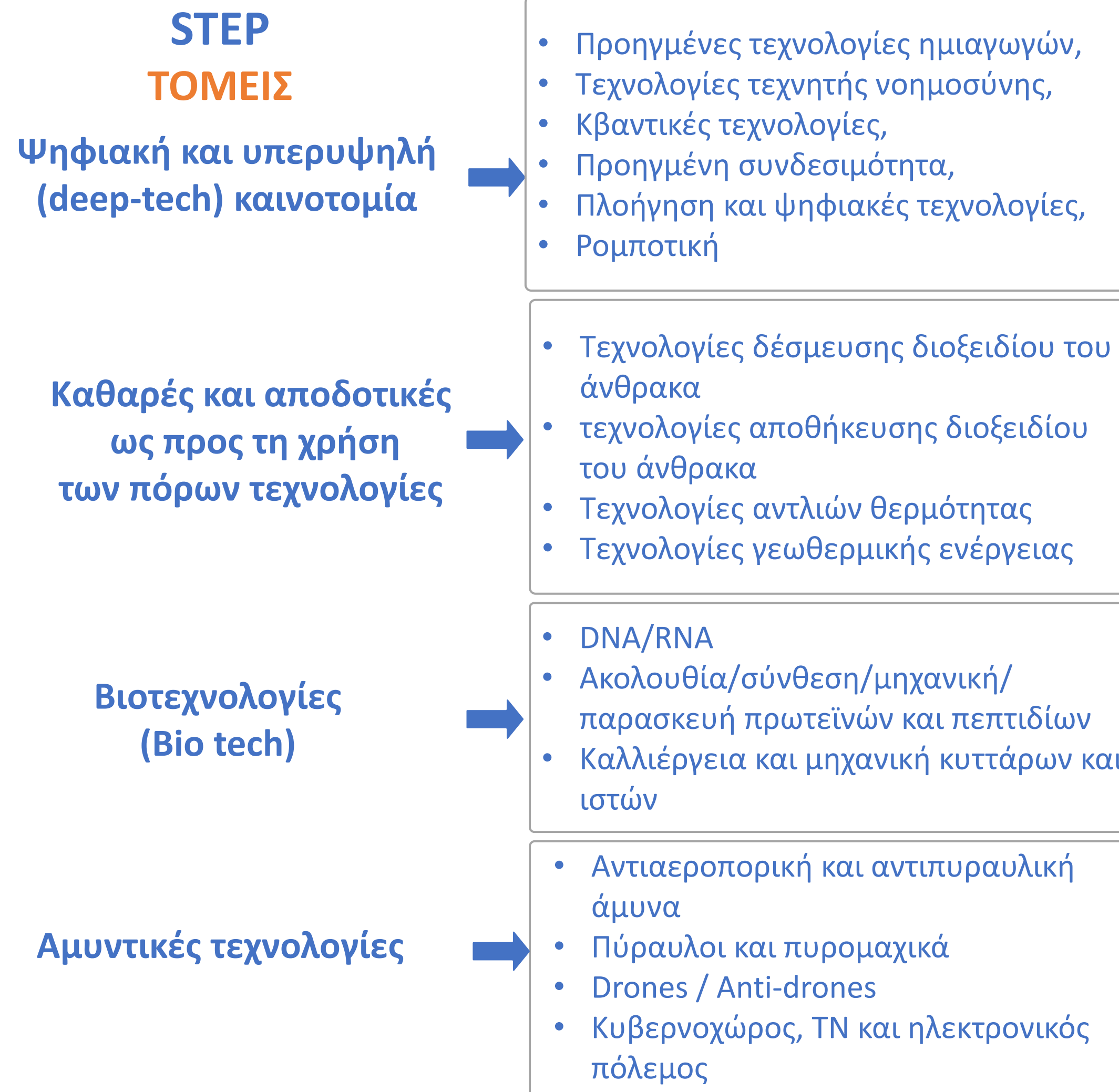
STEP

Στόχοι - Προϋποθέσεις - Τομείς

(ενδεικτικά και όχι εξαντλητικά)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

1^ο Σημείωμα Καθοδήγησης: 13.5.2024

C/2024/3209

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Σημείωμα καθοδήγησης σχετικά με ορισμένες διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) 2024/795 για τη θέσπιση της πλατφόρμας στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP)

Το STEP δεν αφορά όλες τις τεχνολογίες!!

(βλ. Οδηγίες και Παράρτημα Παρουσίασης)

2^ο Σημείωμα Καθοδήγησης: 23.12.2025 (συμπλήρωμα)

C/2025/6798

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Δεύτερο σημείωμα καθοδήγησης σχετικά με την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP), το οποίο αποσαφηνίζει στοιχεία του κανονισμού (ΕΕ) 2024/795 και της ανακοίνωσης C/2024/3209 της Επιτροπής

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202403209

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202506798

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

EL Σελίδα C

C/2024/3209 13.5.2024

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Σημείωμα καθοδήγησης σχετικά με ορισμένες διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) 2024/795 για τη θέσπιση της πλατφόρμας στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP)

(C/2024/3209)

Σκοπός του παρόντος μη δεσμευτικού σημειώματος καθοδήγησης που εκδίδεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι η παροχή πρακτικών κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά ορισμένες διατάξεις του κανονισμού STEP, ώστε να διευκολυνθεί η εφαρμογή του. Παρότι στο σημείωμα καθοδήγησης παραρτούνται ενάστες οι διατάξεις της ενωσιακής νομοθεσίας, στόχος δεν είναι η προώθηση ή η απόρριψη δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που προβλέπονται στον κανονισμό STEP. Προκειμένου να αξιολογηθούν αν ένα έργο είναι επιλέξιμο για συγκεκριμένη ευκαιρία χρηματοδότησης σύμφωνα με τον κανονισμό STEP, οι φορείς υλοποίησης έργων καλούνται να ανατρέξουν στους κανόνες του σχετικού προγράμματος (π.χ., όπως ορίζονται στις αντίστοιχες βασικές πράξεις, στα εγχειρίδια προγράμματος εργασίας, στις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων και στις παραγραφές θεμάτων). Οι εν λόγω κανόνες εξασφαλίζουν να κριθούν, δεδομένου ότι η STEP δεν αποτελεί νέο χρηματοδοτικό μέσο, αλλά λειτουργεί μέσω υφιστάμενων προγραμμάτων της Ένωσης. Η Επιτροπή μπορεί να αναθεωρήσει ή να επεκτείνει το παρόν σημείωμα καθοδήγησης, μεταξύ άλλων, στο πλαίσιο της ενδύμιας έκθεσης αξιολόγησης που αναμένεται να υποβληθεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2025. Η παρούσα καθοδήγηση δεν διέγει τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις (*).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Την 1η Μαρτίου 2024 άρχισε να ισχύει ο κανονισμός (ΕΕ) 2024/795 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Φεβρουαρίου 2024, για τη θέσπιση της πλατφόρμας στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP) (*). (στο εξής: κανονισμός STEP). Στόχος της STEP είναι η στήριξη της ανάπτυξης και της παραγωγής κρίσιμων τεχνολογιών σε τρεις τομείς (δηλαδή, κυριότητα στους τομείς της ψηφιακής και της υπερπροηγμένης τεχνολογίας, καθώς και υποδομές ως προς τη χρήση των κρίσιμων τεχνολογιών, καθώς και βιοτεχνολογία), οι οποίοι σχετίζονται με την πρόκληση και την ψηφιακή μετάβαση. Επίσης, η STEP θα στηρίξει επενδύσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση της βιομηχανικής αλυσίδας και των αλυσίδων αξίας, με αποτέλεσμα τη μείωση των στρατηγικών εξαρτήσεων της Ένωσης, την ενίσχυση της κυριαρχίας και της οικονομικής ασφάλειας της και την αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στους εν λόγω στρατηγικούς τομείς. Με τον τρόπο αυτό θα βελτιωθεί η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της Ένωσης και θα ενισχυθεί η ανθεκτικότητά της.

Με την υλοποίηση της STEP σχετίζονται έντεκα προγράμματα και τομείς της Ένωσης: το πρόγραμμα Ψηφιακή Ευρώπη, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άριστος, το EU4Health, το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», το Ταμείο Καινοτομίας, το InvestEU, ο μηχανισμός ανάκαμξης και ανθεκτικότητας, καθώς και το Ταμείο Σύνδεσης, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (**), και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης.

Το σημείωμα καθοδήγησης έχει την εξής δομή:

- Η ενότητα 1 επικεντρώνεται στους δύο κύριους στόχους στους οποίους βασίζεται ο κανονισμός STEP σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 του εν λόγω κανονισμού.
- Στην ενότητα 2 αποσαφηνίζονται οι τρεις τεχνολογικοί τομείς που στηρίζονται μέσω της STEP, με παραδείγματα των τεχνολογικών τομέων που εμπέδονται στο πεδίο εφαρμογής της STEP σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κανονισμού STEP.
- Στην ενότητα 3 παρουσιάζονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες ένας τεχνολογικός τομέας θεωρείται κρίσιμος σημασίας, σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 2 του κανονισμού STEP.

1. Στόχος της STEP

Στο άρθρο 2 παράγραφος 1 του κανονισμού STEP καθορίζονται οι κύριοι στόχοι της STEP: α) στήριξη της ανάπτυξης ή της παραγωγής κρίσιμων τεχνολογιών στην Ένωση, ή διασφάλιση και ενίσχυση των αντίστοιχων αλυσίδων αξίας τους και β) αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων που είναι ζωτικής σημασίας για όλα τα είδη ποσοτικών θέσεων εργασίας προς στήριξη του πρώτου στόχου. Παράρτημα ανάλυση των στόχων αυτών ακολουθεί κατωτέρω.

(*) Για μέτρο που συνιστούν κρατική ενίσχυση σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 1 της ΛΑΕ, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τους όρους συμβατότητας των εφαρμοστέων κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις.
(**) ΕΕ L 2024/795, 29.2.2024. ΕΛ: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj>.

EL: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/3209/oj> 1/12

ΕΕ C της 13.5.2024

EL

C/2025/6798 23.12.2025

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Δεύτερο σημείωμα καθοδήγησης σχετικά με την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP), το οποίο αποσαφηνίζει στοιχεία του κανονισμού (ΕΕ) 2024/795 και της ανακοίνωσης C/2024/3209 της Επιτροπής

(C/2025/6798)

Σκοπός του παρόντος δεύτερου μη δεσμευτικού σημειώματος καθοδήγησης της Επιτροπής είναι να παράσχει πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά ορισμένες διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) 2024/795 (στο εξής: κανονισμός STEP), προκειμένου να διευκολυνθεί η εφαρμογή του, λαμβάνοντας υπόψη διδάγματα που αντλήθηκαν από την εφαρμογή επί του πεδίου, καθώς και τις τροποποιήσεις που εισήχθησαν στον κανονισμό STEP με τον κανονισμό (ΕΕ) 2025/2653 (ο οποίος εξής: κανονισμός mini-act) για την άμυνα). Παρότι στο σημείωμα παραρτούνται ενάστες διατάξεις της ενωσιακής νομοθεσίας, στόχος δεν είναι η προώθηση ή η απόρριψη των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που προβλέπονται στον κανονισμό STEP. Προκειμένου να αξιολογηθούν αν ένα έργο είναι επιλέξιμο για συγκεκριμένη ευκαιρία χρηματοδότησης σύμφωνα με τον κανονισμό STEP, οι φορείς υλοποίησης έργων καλούνται να ανατρέξουν στους κανόνες του σχετικού προγράμματος (π.χ., όπως ορίζονται στις αντίστοιχες βασικές πράξεις, στα εγχειρίδια προγράμματος εργασίας, στις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων και στις παραγραφές θεμάτων), εφόσον αυτά εξασφαλίζουν να κριθούν. Η πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP) δεν αποτελεί νέο χρηματοδοτικό μέσο, αλλά λειτουργεί στο πλαίσιο υφιστάμενων προγραμμάτων της Ένωσης. Το παρόν σημείωμα βασίζεται στο πρώτο σημείωμα καθοδήγησης που εκδόθηκε τον Μάιο του 2024, το οποίο εξασφαλίζει να ισχύει. Αποσκοπεί στην περαιτέρω ενημέρωση των φορέων υλοποίησης έργων και των διαχειριστικών αρχών σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της STEP.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP), που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/795, στηρίζει την ανάπτυξη και την παραγωγή στην ΕΕ κρίσιμων τεχνολογιών που σχετίζονται με την ανταγωνιστικότητά της, καθώς και με τις δεξιότητες και τις δεξιότητες εργασίας που απαιτούνται για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Η Επιτροπή δημοσίευσε ένα πρώτο μη δεσμευτικό σημείωμα καθοδήγησης τον Μάιο του 2024 (*) για την παροχή πρακτικών κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά ορισμένες διατάξεις του κανονισμού STEP, ώστε να διευκολυνθεί η εφαρμογή του. Ο κανονισμός mini-act εισήχθη για την άμυνα τροποποιεί το άρθρο 2 παράγραφος 7 του κανονισμού STEP, καλώντας την Επιτροπή να επικαιροποιήσει το σημείωμα καθοδήγησης ώστε να καλύπτει τις αμυντικές τεχνολογίες.

Το παρόν δεύτερο σημείωμα καθοδήγησης ανταποκρίνεται στην εν λόγω εντολή και στα αιτήματα υποβολής παρατηρήσεων και αποσαφήνισης που προέκυψαν από την εφαρμογή της STEP. Αποσαφηνίζει τη στήριξη της STEP για τις αμυντικές τεχνολογίες και άλλες πληροφορίες που αφορούν την ανάπτυξη ή την παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών. Δεν διέγει τους κανόνες του ανταγωνισμού, ιδίως εκείνους που σχετίζονται με τις κρατικές ενισχύσεις. Θα πρέπει να ερμηνεύεται σε συνδυασμό με το πρώτο σημείωμα καθοδήγησης, το οποίο εξασφαλίζει να ισχύει και εφαρμόζεται πλέον και στις αμυντικές τεχνολογίες.

1. Στόχος της STEP

Στο άρθρο 2 παράγραφος 1 του κανονισμού STEP καθορίζονται οι κύριοι στόχοι της STEP: α) στήριξη της ανάπτυξης ή της παραγωγής κρίσιμων τεχνολογιών στην Ένωση, ή διασφάλιση και ενίσχυση των αντίστοιχων αλυσίδων αξίας τους και β) αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων που είναι ζωτικής σημασίας για όλα τα είδη ποσοτικών θέσεων εργασίας προς στήριξη του πρώτου στόχου.

Το πρώτο σημείωμα καθοδήγησης για τη STEP καθόρισε αυτούς τους στόχους, οι οποίοι πλέον επεκτείνονται κατωτέρω ώστε να ισχύουν και για τις αμυντικές τεχνολογίες.

(*) ΕΕ L 2025/2653, 22.12.2025. ΕΛ: <http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2653/oj>.
(*) Ανακοίνωση της Επιτροπής C/2024/3209, Σημείωμα καθοδήγησης σχετικά με ορισμένες διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) 2024/795 για τη θέσπιση της πλατφόρμας στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP), 2024, διαθέσιμη στη διεύθυνση: https://strategic-technologies.europa.eu/about/step-document_en.

EL: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/3209/oj> 5/12

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

EL Σελίδα C

C/2025/6798 23.12.2025

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Δεύτερο σημείωμα καθοδήγησης σχετικά με την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP), το οποίο αποσαφηνίζει στοιχεία του κανονισμού (ΕΕ) 2024/795 και της ανακοίνωσης C/2024/3209 της Επιτροπής

(C/2025/6798)

Σκοπός του παρόντος δεύτερου μη δεσμευτικού σημειώματος καθοδήγησης της Επιτροπής είναι να παράσχει πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά ορισμένες διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) 2024/795 (στο εξής: κανονισμός STEP), προκειμένου να διευκολυνθεί η εφαρμογή του, λαμβάνοντας υπόψη διδάγματα που αντλήθηκαν από την εφαρμογή επί του πεδίου, καθώς και τις τροποποιήσεις που εισήχθησαν στον κανονισμό STEP με τον κανονισμό (ΕΕ) 2025/2653 (ο οποίος εξής: κανονισμός mini-act) για την άμυνα). Παρότι στο σημείωμα παραρτούνται ενάστες διατάξεις της ενωσιακής νομοθεσίας, στόχος δεν είναι η προώθηση ή η απόρριψη των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που προβλέπονται στον κανονισμό STEP. Προκειμένου να αξιολογηθούν αν ένα έργο είναι επιλέξιμο για συγκεκριμένη ευκαιρία χρηματοδότησης σύμφωνα με τον κανονισμό STEP, οι φορείς υλοποίησης έργων καλούνται να ανατρέξουν στους κανόνες του σχετικού προγράμματος (π.χ., όπως ορίζονται στις αντίστοιχες βασικές πράξεις, στα εγχειρίδια προγράμματος εργασίας, στις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων και στις παραγραφές θεμάτων), εφόσον αυτά εξασφαλίζουν να κριθούν. Η πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP) δεν αποτελεί νέο χρηματοδοτικό μέσο, αλλά λειτουργεί στο πλαίσιο υφιστάμενων προγραμμάτων της Ένωσης. Το παρόν σημείωμα βασίζεται στο πρώτο σημείωμα καθοδήγησης που εκδόθηκε τον Μάιο του 2024, το οποίο εξασφαλίζει να ισχύει. Αποσκοπεί στην περαιτέρω ενημέρωση των φορέων υλοποίησης έργων και των διαχειριστικών αρχών σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της STEP.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP), που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/795, στηρίζει την ανάπτυξη και την παραγωγή στην ΕΕ κρίσιμων τεχνολογιών που σχετίζονται με την ανταγωνιστικότητά της, καθώς και με τις δεξιότητες και τις δεξιότητες εργασίας που απαιτούνται για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Η Επιτροπή δημοσίευσε ένα πρώτο μη δεσμευτικό σημείωμα καθοδήγησης τον Μάιο του 2024 (*) για την παροχή πρακτικών κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά ορισμένες διατάξεις του κανονισμού STEP, ώστε να διευκολυνθεί η εφαρμογή του. Ο κανονισμός mini-act εισήχθη για την άμυνα τροποποιεί το άρθρο 2 παράγραφος 7 του κανονισμού STEP, καλώντας την Επιτροπή να επικαιροποιήσει το σημείωμα καθοδήγησης ώστε να καλύπτει τις αμυντικές τεχνολογίες.

Το παρόν δεύτερο σημείωμα καθοδήγησης ανταποκρίνεται στην εν λόγω εντολή και στα αιτήματα υποβολής παρατηρήσεων και αποσαφήνισης που προέκυψαν από την εφαρμογή της STEP. Αποσαφηνίζει τη στήριξη της STEP για τις αμυντικές τεχνολογίες και άλλες πληροφορίες που αφορούν την ανάπτυξη ή την παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών. Δεν διέγει τους κανόνες του ανταγωνισμού, ιδίως εκείνους που σχετίζονται με τις κρατικές ενισχύσεις. Θα πρέπει να ερμηνεύεται σε συνδυασμό με το πρώτο σημείωμα καθοδήγησης, το οποίο εξασφαλίζει να ισχύει και εφαρμόζεται πλέον και στις αμυντικές τεχνολογίες.

1. Στόχος της STEP

Στο άρθρο 2 παράγραφος 1 του κανονισμού STEP καθορίζονται οι κύριοι στόχοι της STEP: α) στήριξη της ανάπτυξης ή της παραγωγής κρίσιμων τεχνολογιών στην Ένωση, ή διασφάλιση και ενίσχυση των αντίστοιχων αλυσίδων αξίας τους και β) αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων που είναι ζωτικής σημασίας για όλα τα είδη ποσοτικών θέσεων εργασίας προς στήριξη του πρώτου στόχου.

Το πρώτο σημείωμα καθοδήγησης για τη STEP καθόρισε αυτούς τους στόχους, οι οποίοι πλέον επεκτείνονται κατωτέρω ώστε να ισχύουν και για τις αμυντικές τεχνολογίες.

(*) ΕΕ L 2025/2653, 22.12.2025. ΕΛ: <http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2653/oj>.
(*) Ανακοίνωση της Επιτροπής C/2024/3209, Σημείωμα καθοδήγησης σχετικά με ορισμένες διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) 2024/795 για τη θέσπιση της πλατφόρμας στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP), 2024, διαθέσιμη στη διεύθυνση: https://strategic-technologies.europa.eu/about/step-document_en.

EL: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/6798/oj> 1/7

EL

EE C της 23.12.2025

Τεχνολογικός τομέας	Παράδειγμα τεχνολογιών (ενδεικτικά, μη εξαντλητικός κατάλογος)
Αντιαεροπορική και αντιερασιμική άμυνα	Ολοκληρωμένα πολυεπίπεδα συστήματα αντιαεροπορικής και αντιερασιμικής άμυνας, ανακαταστά, συστήματα ανίχνευσης (ραντάρ)
Πυροβολικό και προσβολή ακριβείας	Συστήματα πυροβολικού, μεγάλης εμβέλειας προσβολή ακριβείας, προηγμένα πυρομαχικά ακριβείας
Πύραυλοι και πυρομαχικά	Κατευθυνόμενοι πύραυλοι και πυρομαχικά, συμβατικά πυρομαχικά, κεραλές, προηλεκτρικά
Άρματα και αντιαρματικά συστήματα	Μη επανδρωμένα αεροσκάφη όπλων οι καταγεγραμμένα, συστήματα οπλισμού, παρεμβολικά συστήματα κατά των μη επανδρωμένων αεροσκαφών
Στρατηγικοί παράγοντες δικτύωσης	Διαστημικοί πόροι και η προστασία τους, επίγωση της κατάστασης του διαστήματος, διαστημικές υπηρεσίες όπως γυροσκοπική, εντοπισμός θέσης, πλοήγηση, χρονικός (PNT) και ασφαλείς επικοινωνίες, προστασία υποδομών ζωτικής σημασίας, ενεργειακή ασφάλεια
Κυβερνοχώρος, ΤΝ και ηλεκτρονικός πόλεμος	ΤΝ για τη διακρίση και τον έλεγχο, κυβερνοχώρος, πόλεμος των πληροφοριών, επιχειρήσεις ηλεκτρομαγνητικού φάσματος, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων ηλεκτρονικού πολέμου, ψηφιακός μετασχηματισμός των ενόπλων δυνάμεων, οπτρονική και τα συστήματα ραδιοσυνοχής
Στρατιωτική κινητικότητα	Αποδομητικές και μηχανολογικές καινοτόμες, βίωση και ευελιξία εφοδιαστική, προσεκτική κατασκευή για τη συντήρηση της μάχης
Χερσαίες μάχες	Συστήματα άμυνας υποστήριξης πυρός, στρατιωτικά συστήματα, επανδρωμένα και μη επανδρωμένα επίγεια συστήματα
Ναυμαχίες	Επίγωση της κατάστασης στη θάλασσα, επικοινωνιακά και υποβρύχια επανδρωμένα και μη επανδρωμένα συστήματα μάχης, συστήματα πολέμου στον βλάσσο βυθού και συστήματα ανυποβρυχιακού πολέμου
Αερομαχίες	Συστήματα αερομαχίας, αερομαχητότητα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης, τακτικά και στρατηγικά συστήματα αεροπορικών μεταφορών, σφοδρότερη, ενόπλιος ανεφοδιασμός καυσίμων
Διαστημικά συστήματα (συμπεριλαμβανομένων των αντηνών)	Πόλεμος ΧΒΠΤ, συμπεριλαμβανομένων ενδών αισθητήρων και συστημάτων προστασίας, απολύμανσης και αποκατάστασης

3. Παράδειγμα — προέγωση αξιολόγησης υψηλού επιπέδου

Για να αξιολογηθεί αν μια τεχνολογία είναι κρίσιμη στο πλαίσιο της STEP και, ως εκ τούτου, αν ένα έργο ενδέχεται να εμπέδονται στο πεδίο εφαρμογής της STEP, οι φορείς υλοποίησης έργων παροτρύνονται:

- Να ανατρέξουν στη διαδικαστική πύλη της STEP, συμπεριλαμβανομένης της σελίδας που αφορά τις ευκαιρίες χρηματοδότησης στο πλαίσιο της STEP, όπου παρατίθενται 3) παραδείγματα προσκλήσεων υποβολής προτάσεων (με ανοικτή ή κλειστή διαδικασία) οι οποίες εδωγορμούνται με τη STEP και 4) παραδείγματα έργων στο πλαίσιο της STEP.
- Να ελέγξουν τους ενδεικτικούς και μη ενδεικτικούς καταλόγους τεχνολογικών τομέων στο πλαίσιο κάθε τομέα STEP που περιλαμβάνονται στο πρώτο και στο δεύτερο σημείωμα καθοδήγησης (βλ. ενότητα 2 του πρώτου και του δεύτερου σημειώματος καθοδήγησης).

Δεν αρκεί να θεωρούνται τα έργα συναφή με τη STEP για να λάβουν ενωσιακή χρηματοδότηση σύμφωνα με τους ειδικούς από πρόγραμμα κανόνες.

(*) <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6-2025-INIT/eli/pdf>.
(*) https://defence-industry-space.ec.europa.eu/en/defence-industry/realities-roadmap-2030_en.

EL: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/6798/oj> 6/7

ΠΡΟΣΟΧΗ:

- Οι τεχνολογίες στους πίνακες που ακολουθούν είναι ενδεικτικές και μη εξαντλητικές.
- Η αναφορά μιας τεχνολογίας στους πίνακες που ακολουθούν δεν αρκεί από μόνη της για τον χαρακτηρισμό ενός έργου ως έργου STEP. Απαιτείται αξιολόγηση ως προς τον τομέα STEP, τους στόχους της STEP και τις προϋποθέσεις βάσει της STEP.

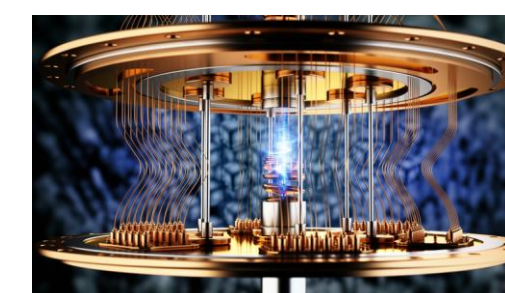
1. Ψηφιακές τεχνολογίες και καινοτομία στον τομέα της υπερπροηγμένης τεχνολογίας

κατάλογος ενδεικτικός και μη εξαντλητικός.

Στόχοι Ψηφιακής Δεκαετίας 2030

https://commission.europa.eu/europes-digital-decade-digital-targets-2030-documents_en?prefLang=el

Τομείς ψηφιακής τεχνολογίας	Τεχνολογίες (ενδεικτικές, μη εξαντλητικές)
Προηγμένες τεχνολογίες ημιαγωγών	Μικροηλεκτρονική, συμπεριλαμβανομένων των επεξεργαστών· τεχνολογίες φωτονικής, συμπεριλαμβανομένων των λέιζερ υψηλής ενέργειας· μικροκυκλώματα υψηλής συχνότητας· εξοπλισμός κατασκευής ημιαγωγών σε πολύ προηγμένα μεγέθη κόμβων· τεχνολογίες ημιαγωγών κατάλληλες για διαστημική χρήση
Τεχνολογίες τεχνητής νοημοσύνης	Αλγόριθμοι τεχνητής νοημοσύνης· υπολογιστική υψηλών επιδόσεων· υπολογιστική νέφους και παρυφών· τεχνολογίες ανάλυσης δεδομένων· όραση υπολογιστή, γλωσσική επεξεργασία, αναγνώριση αντικειμένων· τεχνολογίες προστασίας της ιδιωτικής ζωής (π.χ. ομοσπονδιακή μάθηση)
Κβαντικές τεχνολογίες	Κβαντική υπολογιστική· κβαντική κρυπτογραφία· κβαντικές επικοινωνίες· διανομή κβαντικών κλειδιών· κβαντική ανίχνευση, συμπεριλαμβανομένης της κβαντικής βαρυτημετρίας· κβαντικό ραντάρ· κβαντική προσομοίωση· κβαντική απεικόνιση· κβαντικά ρολόγια· μετρολογία· κβαντικές τεχνολογίες κατάλληλες για διαστημική χρήση
Προηγμένη συνδεσιμότητα, πλοήγηση και ψηφιακές τεχνολογίες	Ασφαλείς ψηφιακές επικοινωνίες και συνδεσιμότητα, όπως το RAN & Open RAN (Δίκτυο Ραδιοπρόσβασης), και τα δίκτυα 5G και 6G· τεχνολογίες κυβερνοασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων κυβερνοεπιτήρησης, κυβερνοασφάλειας και κυβερνοεισβολής, και της ψηφιακής εγκληματολογίας· διαδίκτυο των πραγμάτων και εικονική πραγματικότητα· τεχνολογίες καταναμημένου καθολικού και ψηφιακής ταυτότητας· τεχνολογίες καθοδήγησης, πλοήγησης και ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων της αεροηλεκτρονικής και του εντοπισμού θέσης στη θάλασσα, και διαστημικός εντοπισμός θέσης, πλοήγηση και χρονοσμός· ασφαλής δορυφορική συνδεσιμότητα
Προηγμένες τεχνολογίες ανίχνευσης	Ηλεκτροοπτική, ραντάρ, χημική, βιολογική και καταναμημένη ανίχνευση, και ανίχνευση ακτινοβολίας· μαγνητόμετρα, μαγνητικά κλισιόμετρα· υποβρύχιοι αισθητήρες ηλεκτρικών πεδίων· βαρυτόμετρα και κλισιόμετρα
Ρομποτική και αυτόνομα συστήματα	Αυτόνομα επανδρωμένα και μη επανδρωμένα οχήματα (διαστημικά, εναέρια, χερσαία, επιφανείας και υποβρύχια), συμπεριλαμβανομένης της κίνησης κατά σμήνη· ρομπότ και συστήματα ακριβείας ελεγχόμενα από ρομπότ· εξωσκελετοί· συστήματα που βασίζονται στην τεχνητή νοημοσύνη

Επίσης: Τα **γίγαντοεργοστάσια τεχνητής νοημοσύνης (TN)** θεωρούνται βασικές υποδομές για την ταχεία κλιμάκωση της TN, με δυνητική συνάφεια και σε αμυντικές / διπλής χρήσης εφαρμογές.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πιο αναλυτικά στα 2 σημειώματα καθοδήγησης

2.α Καθαρές και αποδοτικές ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογίες, (άρθρο 4 του NZIA και εξειδικεύονται περαιτέρω στον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2025/1463)

κατάλογος ενδεικτικός και μη εξαντλητικός.

Τομείς καθαρών και αποδοτικών ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογιών, όπως ορίζονται στον NZIA	Καθαρές και αποδοτικές ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογίες, όπως ορίζονται στον NZIA
Ηλιακές τεχνολογίες	Ηλιακές φωτοβολταϊκές τεχνολογίες· ηλιοθερμικές ηλεκτρικές τεχνολογίες· ηλιοθερμικές τεχνολογίες· λοιπές ηλιακές τεχνολογίες
Τεχνολογίες χερσαίας αιολικής ενέργειας και τεχνολογίες υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	Τεχνολογίες χερσαίας αιολικής ενέργειας· τεχνολογίες υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
Τεχνολογίες συσσωρευτών και αποθήκευσης ενέργειας	Τεχνολογίες συσσωρευτών· τεχνολογίες αποθήκευσης ενέργειας
Αντλίες θερμότητας και τεχνολογίες γεωθερμικής ενέργειας	Τεχνολογίες αντλιών θερμότητας· τεχνολογίες γεωθερμικής ενέργειας
Τεχνολογίες υδρογόνου	Ηλεκτρολυτικές κυψέλες· κυψέλες καυσίμου υδρογόνου· λοιπές τεχνολογίες υδρογόνου
Τεχνολογίες βιώσιμου βιοαερίου και βιομεθανίου	Τεχνολογίες βιώσιμου βιοαερίου· τεχνολογίες βιώσιμου βιομεθανίου
Τεχνολογίες δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα	Τεχνολογίες δέσμευσης διοξειδίου του άνθρακα· τεχνολογίες αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα
Τεχνολογίες δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας	Τεχνολογίες δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας· τεχνολογίες ηλεκτρικής φόρτισης για τις μεταφορές· τεχνολογίες για την ψηφιοποίηση του δικτύου· λοιπές τεχνολογίες δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας
Τεχνολογίες πυρηνικής σχάσης	Τεχνολογίες ενέργειας από την πυρηνική σχάση· τεχνολογίες του κύκλου πυρηνικού καυσίμου

Βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών (The Net-Zero Industry Act - NZIA)

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ%3AL_202501463&qid=1757499539552

Πιο αναλυτικά στα 2 σημειώματα καθοδήγησης

2.β Καθαρές και αποδοτικές ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογίες, (άρθρο 4 του NZIA και εξειδικεύονται περαιτέρω στον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2025/1463)

κατάλογος ενδεικτικός και μη εξαντλητικός.

Τομείς καθαρών και αποδοτικών ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογιών, όπως ορίζονται στον NZIA	Καθαρές και αποδοτικές ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογίες, όπως ορίζονται στον NZIA
Τεχνολογίες βιώσιμων εναλλακτικών καυσίμων	Τεχνολογίες βιώσιμων εναλλακτικών καυσίμων
Τεχνολογίες υδροηλεκτρικής ενέργειας	Τεχνολογίες υδροηλεκτρικής ενέργειας
Λοιπές τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	Τεχνολογίες ωσμωτικής ενέργειας· τεχνολογίες ενέργειας περιβάλλοντος, εκτός των αντλιών θερμότητας· τεχνολογίες βιομάζας· τεχνολογίες αερίων από χώρους υγειονομικής ταφής· τεχνολογίες αερίων από μονάδες επεξεργασίας λυμάτων· λοιπές τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
Τεχνολογίες ενεργειακής απόδοσης που σχετίζονται με το ενεργειακό σύστημα	Τεχνολογίες ενεργειακής απόδοσης που σχετίζονται με το ενεργειακό σύστημα· τεχνολογίες δικτύου θερμικής ενέργειας· λοιπές τεχνολογίες ενεργειακής απόδοσης που σχετίζονται με το ενεργειακό σύστημα
Τεχνολογίες ανανεώσιμων καυσίμων μη βιολογικής προέλευσης	Τεχνολογίες ανανεώσιμων καυσίμων μη βιολογικής προέλευσης
Βιοτεχνολογικές λύσεις για το κλίμα και την ενέργεια·	Βιοτεχνολογικές λύσεις για το κλίμα και την ενέργεια·
Μετασχηματιστικές βιομηχανικές τεχνολογίες για την απανθρακοποίηση	Μετασχηματιστικές βιομηχανικές τεχνολογίες για την απανθρακοποίηση
Τεχνολογίες μεταφοράς και χρήσης CO ₂	Τεχνολογίες μεταφοράς CO ₂ · τεχνολογίες χρήσης CO ₂
Τεχνολογίες αιολικής και ηλεκτρικής πρόωσης για τις μεταφορές	Τεχνολογίες αιολικής πρόωσης· τεχνολογίες ηλεκτρικής πρόωσης
Λοιπές πυρηνικές τεχνολογίες	Λοιπές πυρηνικές τεχνολογίες

[Βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών \(The Net-Zero Industry Act - NZIA\)](#)

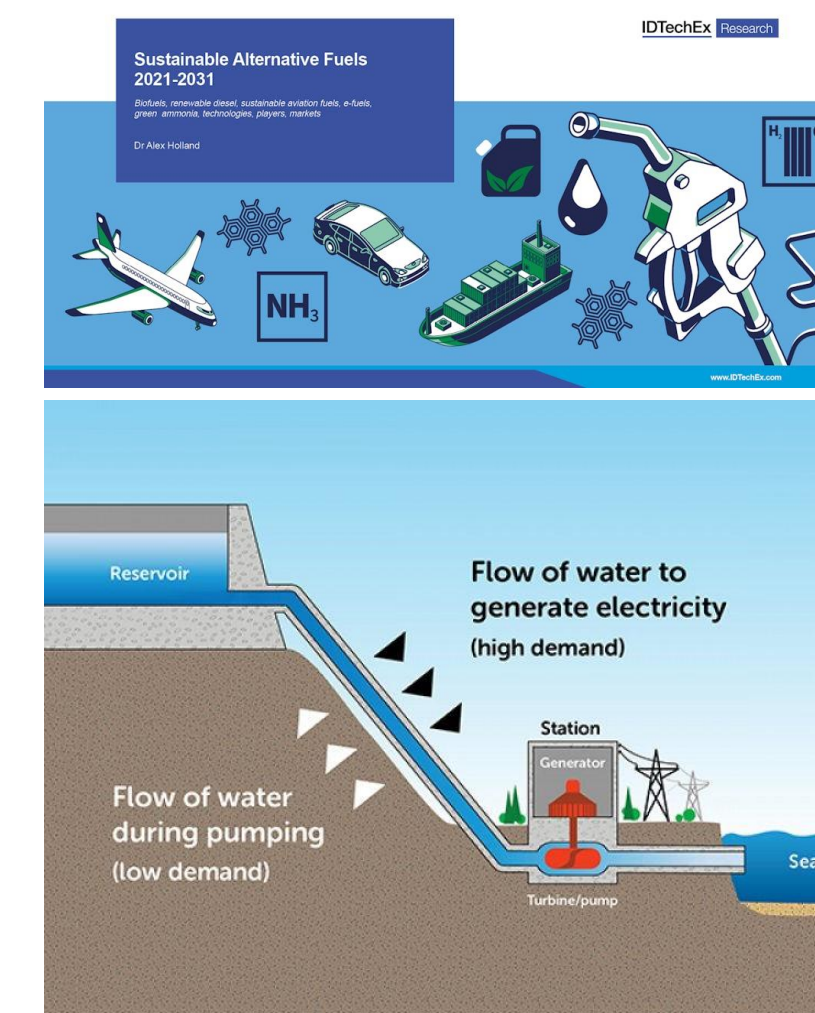
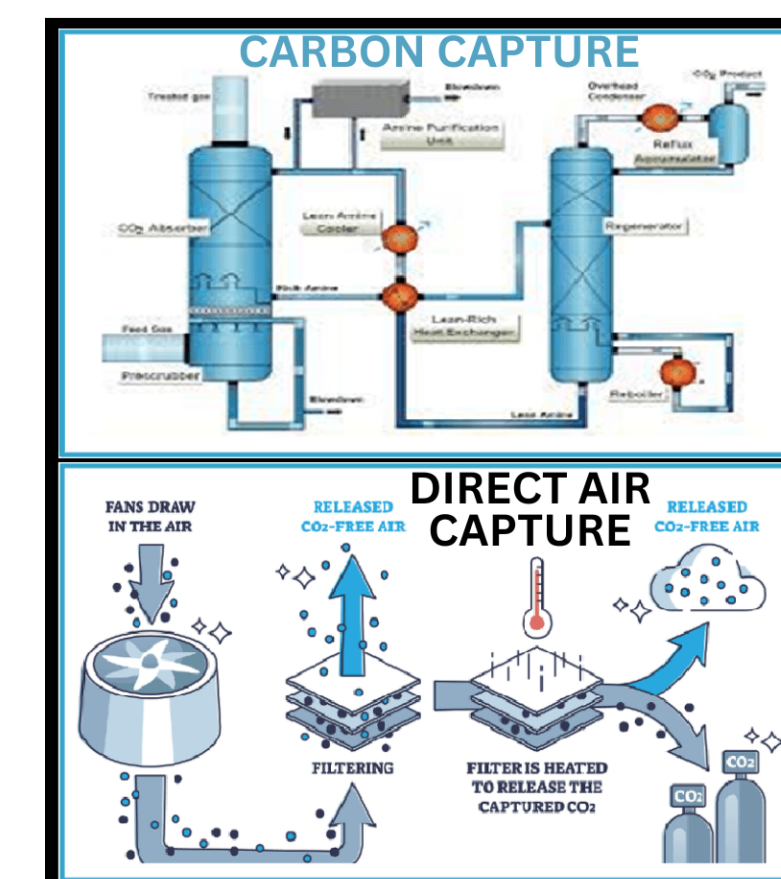

Fig. 2 : Typical Pumped hydro scheme

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πιο αναλυτικά στα 2 σημειώματα καθοδήγησης

2.γ Καθαρές και αποδοτικές ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογίες, (άρθρο 4 του NZIA και εξειδικεύονται περαιτέρω στον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2025/1463)

κατάλογος ενδεικτικός και μη εξαντλητικός.

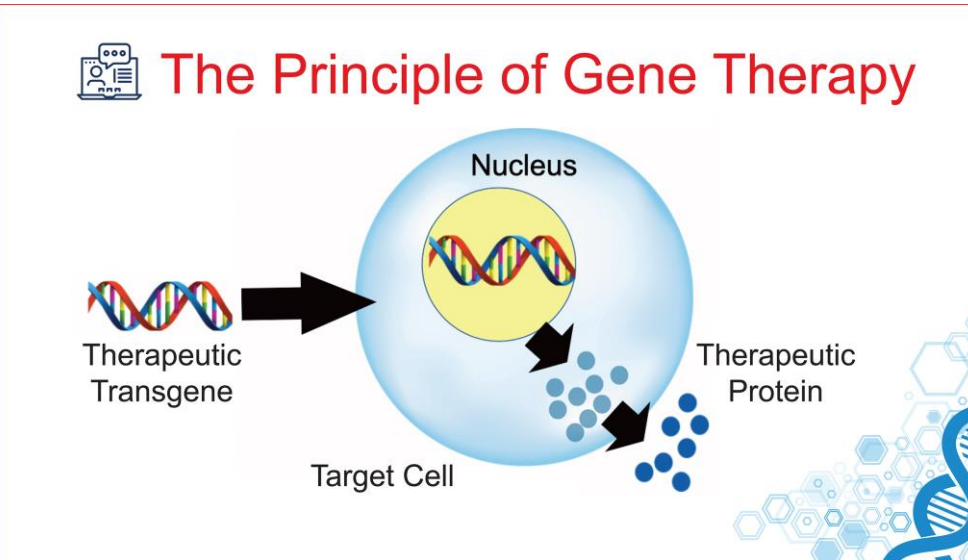
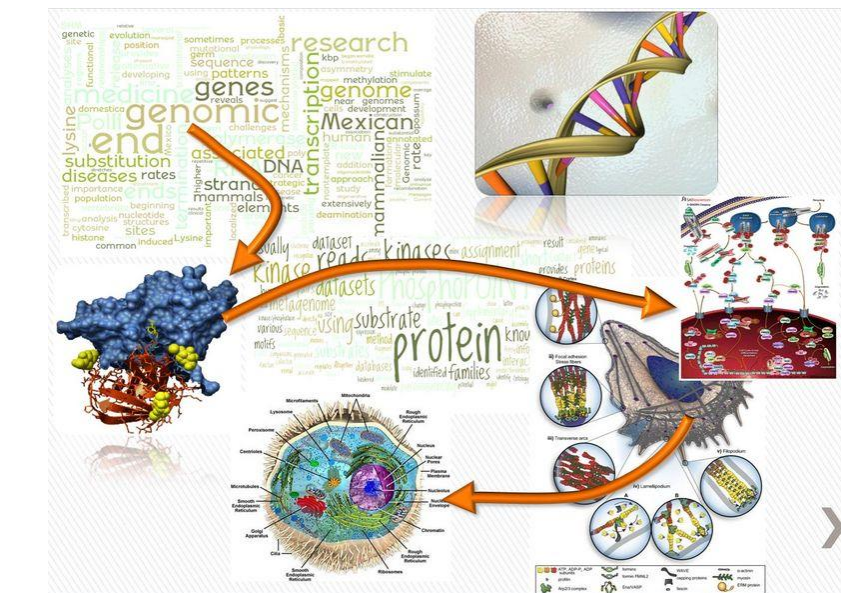
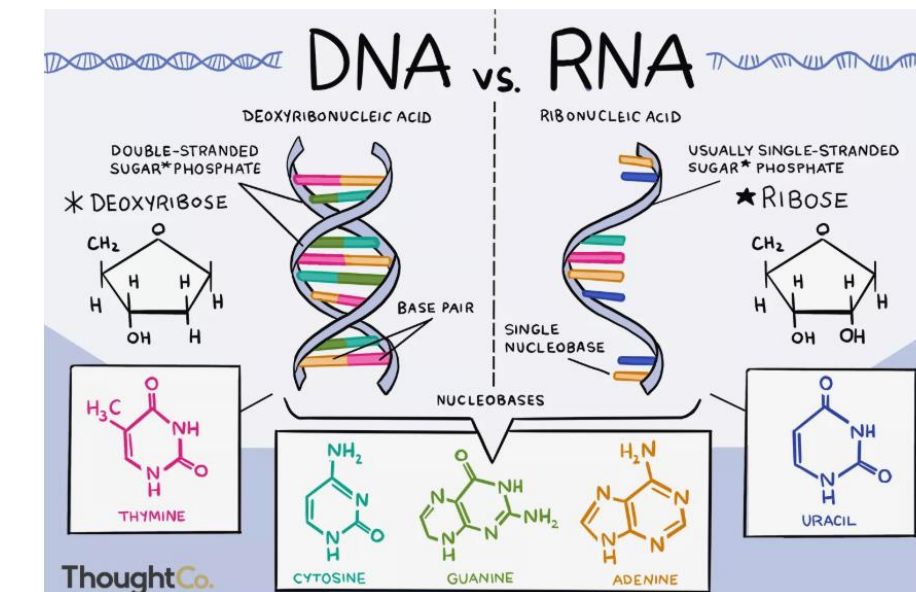
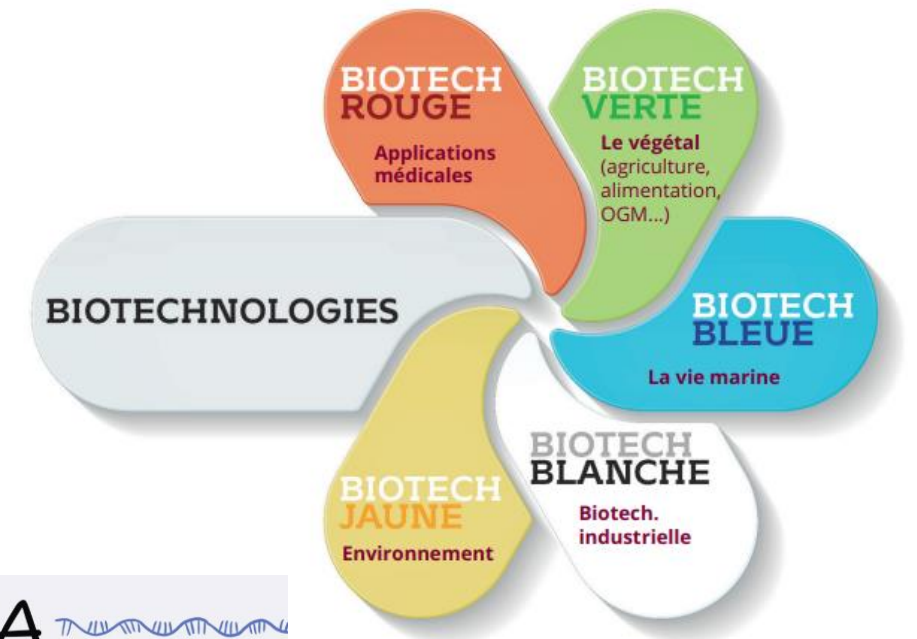
Λοιποί τομείς καθαρών και αποδοτικών ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογιών	Λοιπές καθαρές και αποδοτικές ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογίες (ενδεικτικές, μη εξαντλητικές)
Προηγμένα υλικά, τεχνολογίες κατασκευής και ανακύκλωσης	Τεχνολογίες για νανοϋλικά· έξυπνα υλικά· προηγμένα κεραμικά υλικά· υλικά τεχνολογίας stealth· ασφαλή και βιώσιμα εκ σχεδιασμού υλικά· προσθετική κατασκευή· ψηφιακή ελεγχόμενη κατασκευή μικροακριβείας και μικρής κλίμακας κατεργασία/ συγκόλληση με λέιζερ· τεχνολογίες για την εξόρυξη· για την επεξεργασία και την ανακύκλωση κρίσιμων πρώτων υλών και άλλων κατασκευαστικών στοιχείων (π.χ. καταλυτών, συσσωρευτών), συμπεριλαμβανομένων της υδρομεταλλουργικής εκχύλισης, της βιοέκπλυσης, της διήθησης με βάση τη νανοτεχνολογία, της ηλεκτροχημικής επεξεργασίας και της μαύρης μάζας
Τεχνολογίες ζωτικής σημασίας για τη βιωσιμότητα, όπως ο καθαρισμός του νερού και η αφαλάτωση	Τεχνολογίες καθαρισμού και αφαλάτωσης
Τεχνολογίες κυκλικής οικονομίας	Τεχνολογίες για την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση ηλεκτρονικών ειδών (ηλεκτρονικά απόβλητα)· τεχνολογίες κυκλικής βιοοικονομίας (π.χ. για τη μετατροπή αποβλήτων σε πολύτιμα βιολογικά υλικά ή ενέργεια)

[Βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών \(The Net-Zero Industry Act - NZIA\)](#)

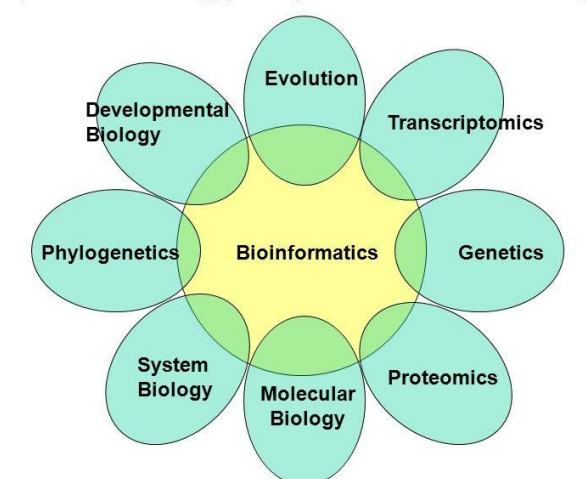

3. Βιοτεχνολογίες

Τομείς βιοτεχνολογίας (24)	Βιοτεχνολογίες (ενδεικτικές, μη εξαντλητικές)
DNA/RNA	Γονιδιωματική· φαρμακογονιδιωματική· συστηματική γονιδιακή έρευνα· γενετική μηχανική· ακολουθία/σύνθεση/ενίσχυση DNA/RNA· σκιαγράφηση γονιδιακής έκφρασης και χρήση τεχνολογίας αντιαίσθησης· σύνθεση DNA μεγάλης κλίμακας· νέες γονιδιωματικές τεχνικές· γονιδιακή καθοδήγηση.
Πρωτεΐνες και άλλα μόρια	Ακολουθία/σύνθεση/μηχανική/παρασκευή πρωτεϊνών και πεπτιδίων (συμπεριλαμβανομένων των ορμονών μεγάλων μορίων)· βελτίωση των μεθόδων διαχείρισης των φαρμάκων μεγάλων μορίων· πρωτεϊνωματική· απομόνωση και καθαρισμός πρωτεϊνών· σήμανση· προσδιορισμός των κυτταρικών υποδοχέων· ανάπτυξη πολυκλωνικών προϊόντων.
Καλλιέργεια και μηχανική κυττάρων και ιστών	Καλλιέργεια κυττάρων/ιστών· μηχανική ιστών (συμπεριλαμβανομένων των δομών στήριξης των ιστών και της βιοϊατρικής μηχανικής)· κυτταρική συγχώνευση· τεχνολογίες αναπαραγωγής υποβοηθούμενες από δείκτες· μεταβολική μηχανική· κυτταρικές θεραπείες· βιοεκτύπωση κυττάρων / οργάνων αντικατάστασης
Βιοτεχνολογικές τεχνικές των λειτουργιών	Ζύμωση με χρήση βιοαντιδραστήρων· βιοδιύλιση· βιοεπεξεργασία· βιοέκπλυση· βιοπολυποίηση· βιολεύκανση· βιοαποθείωση· βιοαποκατάσταση· βιοανίχνευση· βιοδιήθηση και φυτοαποκατάσταση· μοριακή υδατοκαλλιέργεια· προστασία και απολύμανση, συμπεριλαμβανομένων των παραγόντων απολύμανσης του ανθρώπου· βιοκατάλυση, νέες τεχνικές δοκιμών, κατάλληλες για έλεγχο υψηλής απόδοσης· βελτίωση και βελτιστοποίηση της διαχείρισης βιοφαρμακευτικών προϊόντων και φαρμάκων προηγμένων θεραπειών
Φορείς γονιδίων και RNA	Γονιδιακή θεραπεία· φορείς ιών
Βιοπληροφορική	Κατασκευή βάσεων δεδομένων γονιδιωμάτων, πρωτεϊνικών ακολουθιών· μοντελοποίηση σύνθετων βιολογικών διεργασιών, συμπεριλαμβανομένης της συστημικής βιολογίας· ανάπτυξη εξατομικευμένης γονιδιωματικής
Νανοβιοτεχνολογία	Εφαρμογή των εργαλείων και των διαδικασιών των nano/μικροκατασκευών στην κατασκευή συσκευών που επιτρέπουν τη μελέτη των βιοσυστημάτων, με εφαρμογές στη διαχείριση φαρμάκων, τη διαγνωστική, την παρασκευή φαρμάκων.

BIOINFORMATICS ?
• BT(Bio Technology) + IT(Information Technology)

**Nano
Biotech**

STEP και επιλεξιμότητα

Υψηλή συνάφεια με στόχους STEP

Στήριξη της ανάπτυξης ή της παραγωγής κρίσιμων τεχνολογιών στην Ένωση

Διασφάλιση και ενίσχυση των αξιακών αλυσίδων

- **Εφαρμοσμένη έρευνα και ανάπτυξη (TRL 4 – 9)** → ανάπτυξη τεχνολογιών με αποδεδειγμένη σκοπιμότητα
- **Συναφείς υπηρεσίες (ancillary services)**, κρίσιμες και ειδικά συνδεδεμένες με την ανάπτυξη ή την παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών (π.χ. *Cleanrooms* ημιαγωγών, υπηρεσίες υπολογιστικής νέφους και παρυφών, οι υπηρεσίες υπολογιστικής υψηλών επιδόσεων (HPC), οι υπηρεσίες δοκιμών και πειραματισμού (Sandboxes), οι υπηρεσίες κυβερνοασφάλειας, το διαστημικό διαδίκτυο των πραγμάτων και οι ασφαλείς υπηρεσίες συνδεσιμότητας που αφορούν ειδικά την έξυπνη μεταποίηση, ο διαστημικός εντοπισμός θέσης, πλοήγηση και χρονισμός, οι υπηρεσίες παρακολούθησης και ανίχνευσης σε πραγματικό χρόνο και η εξειδικευμένη διαχείριση κλινικών δοκιμών για την ανάπτυξη νέων φαρμακευτικών προϊόντων)
- **Υποστηρικτικές υπηρεσίες (associated services)** που περιλαμβάνονται ως εγγενές μέρος του επενδυτικού κόστους ενός έργου STEP και **όχι ως αυτοτελή έργα** π.χ. IT, συμβουλευτικές υπηρεσίες, νομική υποστήριξη.
- **Παραγωγικές επενδύσεις:** δημιουργία γραμμών παραγωγής, εγκαταστάσεων πρωτοποριακού χαρακτήρα (First of a kind Facilities - FOAK), επέκταση ή αναπροσαρμογή της χρήσης υφιστάμενων εγκαταστάσεων, κλιμάκωση των διαδικασιών για την κάλυψη της ζήτησης ή/και την εφαρμογή μηχανισμών ελέγχου ποιότητας για τη διασφάλιση της συνεπούς παραγωγής προϊόντων υψηλής ποιότητας.
- **Βιομηχανία μηδενικών καθαρών εκπομπών (NZIA)**
- **Κρίσιμες πρώτες ύλες** π.χ. σπάνιες γαίες (βλ. [παράρτημα II του CRMA](#) – Critical Raw Materials Act)
- **Κρίσιμα φάρμακα**, τα συστατικά τους και κρίσιμες εφοδιαστικές αλυσίδες
- **Σημαντικά Έργα Κοινού Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος (ΣΕΚΕΕ - IPCEI)** μικροηλεκτρονική, συσσωρευτές, αξιακή αλυσίδα του υδρογόνου, υπολογιστική νέφους και παρυφών (όχι αυτόματα επιλέξιμα)
- **Υπό προϋποθέσεις:** Μεταφορά τεχνολογίας, κέντρα ικανοτήτων, κόμβοι καινοτομίας, τεχνολογικά πάρκα και συνεργατικοί σχηματισμοί
- **Δεξιότητες συναφείς** με την ανάπτυξη ή την παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ STEP

1. Εισάγει μία καινοτομία αιχμής με σημαντικό δυναμικό για την Ενιαία Αγορά ή/και
2. Συμβάλλει στην μείωση ή προστατεύει από στρατηγικές εξαρτήσεις της Ένωσης

STEP και επιλεξιμότητα

Μη επιλέξιμα

- Βασική έρευνα (TRL 1 – 3)
(παρατήρηση βασικών αρχών επιστήμης, διατύπωση τεχνολογικής ιδέας, πειραματική απόδειξη της ιδέας)
- ανάπτυξη τεχνολογιών των οποίων η σκοπιμότητα δεν έχει αποδειχθεί
- ανάπτυξη / εφαρμογή ήδη υφιστάμενων τεχνολογιών
- μη ουσιώδης εξοπλισμός ή υποδομή για την ανάπτυξη ή την παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών
- έργα χωρίς τεχνολογική καινοτομία
- η ευρεία ανάπτυξη ή η συνήθης μαζική παραγωγή τελικών προϊόντων,
- περιφερειακές δραστηριότητες που δεν είναι κρίσιμες και δεν αφορούν ειδικά την ανάπτυξη ή την παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών

Και

- δεξιότητες που σχετίζονται με τομείς STEP, αλλά δεν συνδέονται άμεσα με στρατηγικές τεχνολογίες

STEP και επιλεξιμότητα - Παράδειγμα (*)

- Η **ανακύκλωση/διαχείριση αποβλήτων** είναι STEP μόνο όταν αφορά νέες τεχνολογίες ανακύκλωσης ή ενισχύει άμεσα αλυσίδες αξίας κρίσιμων πρώτων υλών.

Η απλή εφαρμογή εμπορικά διαθέσιμων διαδικασιών δεν είναι γενικά επιλέξιμη.

- Στην περίπτωση των **ηλεκτρικών οχημάτων**, η STEP μπορεί να στηρίξει κρίσιμες τεχνολογίες όπως:
 - ηλεκτρικά συστήματα πρόωσης
 - προηγμένοι συσσωρευτές
 - ηλεκτρονικά συστήματα ισχύος
 - συστήματα διαχείρισης ενέργειας

υπό την προϋπόθεση ότι οι τεχνολογίες αυτές **εμπίπτουν** στους τομείς STEP και **πληρούν** τους στόχους της STEP, συμπεριλαμβανομένων των **προϋποθέσεων** βάσει της STEP.

Ωστόσο, η ευρεία παραγωγή ηλεκτρικών οχημάτων αυτή καθαυτή ή περιφερειακές δραστηριότητες όπως οι εγκαταστάσεις βαφής οχημάτων, δεν είναι επιλέξιμες στο πλαίσιο της STEP.

(*) Πηγή: 2^ο σημείωμα καθοδήγησης

2^ο Σημείωμα Καθοδήγησης (απόσπασμα) *Αντιμετώπιση ελλείψεων εργατικού δυναμικού*

- Οι ευρείες και μεταβιβάσιμες δεξιότητες μπορούν να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της STEP μόνο όταν συνδυάζονται με δεξιότητες που αφορούν ειδικά τη STEP και μόνο εάν υπερσχύουν οι τελευταίες. Τα έργα ή οι δραστηριότητες που εστιάζουν αποκλειστικά και μόνο σε γενικές ή μεταβιβάσιμες δεξιότητες δεν χαρακτηρίζονται ως έργα STEP.
- Τα έργα που στηρίζουν τον στόχο της STEP για τις δεξιότητες θα πρέπει να σχετίζονται με την ανάπτυξη ή την παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών.
- Η στήριξη μπορεί να λάβει διάφορες μορφές
 - επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση,
 - τριτοβάθμια εκπαίδευση,
 - εκπαίδευση ενηλίκων,
 - μαθητεία και τοποθέτηση σε θέσεις εργασίας.

Ο κανονισμός STEP δεν επιβάλλει περιορισμούς ως προς το είδος της μαθησιακής δραστηριότητας, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω δραστηριότητα στηρίζει την ανάπτυξη ή την παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας
και Οικονομικών

espa.gr

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Technology Readiness Levels (TRLs *)

Επίπεδα Τεχνολογικής Ωριμότητας

Επίπεδα τεχνολογικής ετοιμότητας (TRL)
• TRL 1 - παρατήρηση βασικών αρχών
• TRL 2 - διατύπωση τεχνολογικής ιδέας
• TRL 3 - πειραματική απόδειξη της έννοιας
• TRL 4 - επικύρωση της τεχνολογίας στο εργαστήριο
• TRL 5 - τεχνολογία επικυρωμένη σε σχετικό περιβάλλον (βιομηχανικά σχετικό περιβάλλον στην περίπτωση βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής)
• TRL 6 - επίδειξη τεχνολογίας σε σχετικό περιβάλλον (βιομηχανικά σχετικό περιβάλλον στην περίπτωση βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής)
• TRL 7 - επίδειξη πρωτοτύπου συστήματος σε επιχειρησιακό περιβάλλον
• TRL 8 - ολοκλήρωση και πιστοποίηση του συστήματος
• TRL 9 - πραγματικό σύστημα που αποδεικνύεται σε επιχειρησιακό περιβάλλον

Βασική Έρευνα (μη επιλέξιμη για STEP)

Βιομηχανική Έρευνα

+ Μελέτες Σκοπιμότητας

Πειραματική Ανάπτυξη

(*) Χρησιμοποιείται ανεπίσημα στο πλαίσιο της STEP

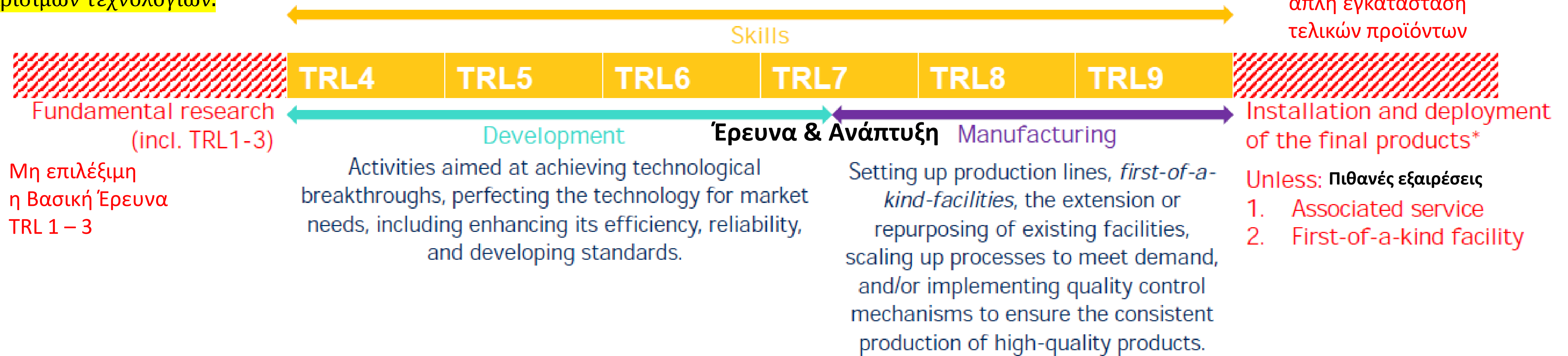
Επιλέξιμες δράσεις στο πλαίσιο των Κρατικών Ενισχύσεων

Τα έργα που στηρίζουν τον στόχο της STEP για τις δεξιότητες θα πρέπει να σχετίζονται με την ανάπτυξη ή την παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών.

1. Skills that are relevant to the development and manufacturing of critical technologies.
2. *Broader and transferable skills* may only be supported via STEP if they are combined with STEP-specific skills (these skills on their own do not qualify as a STEP project.). Fund-specific rules apply.

Μη επιλέξιμη η απλή εγκατάσταση τελικών προϊόντων

Μη επιλέξιμη η Βασική Έρευνα TRL 1 – 3

Unless: Πιθανές εξαιρέσεις
 1. Associated service
 2. First-of-a-kind facility

Συναφείς υπηρεσίες

Associated services are specialised services *critical and specific to* the development and manufacturing of final products in STEP sectors.

Αποτελούν **επιλέξιμο αντικείμενο** ως **αυτόνομα έργα**, **εφόσον** είναι **κρίσιμες για την ανάπτυξη/παραγωγή τεχνολογιών STEP και συνδέονται ειδικά με αυτές** π.χ. υπηρεσίες καθαρισμού ημιαγωγών, HPC υπηρεσίες, cloud/edge computing, δοκιμές, testbeds, sandboxes, κ.ά.)

Βοηθητικές υπηρεσίες

Ancillary services may only be supported via STEP if they are an inherent part of the investment cost of a STEP project (no standalone project). Fund-specific rules apply.

Είναι επιλέξιμες **μόνο ως τμήμα επενδυτικού σχεδίου STEP (όχι αυτόνομα)**, εφόσον αποτελούν αναγκαίο και εγγενές κόστος (π.χ. IT, συμβουλευτικές υπηρεσίες, νομική υποστήριξη).

*Final products = completed technological solutions that emerge from the entire process of development and manufacturing